

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Trods silende regn lagde små piger og drenge fra Bispebjerg skole blomster på hver enkelt grav — ingen måtte glemmes.

FORBUNDSKANSLER KIESINGER SKAL VIDNE I NAZI-DRABSSAG

BONN. Forbundskansler Kurt Georg Kiesinger skal den 4. april afhøres af en dommer i Bonn om sin viden om jødedrabene i nazitiden. Stævningen er udtaget efter krav af den tidligere tyske gesandt i Sofia, Adolf Beckerle, som i Frankfurt am Main står tiltalt for meddelagtighed i drabene på 11.000 jøder, som i 1943 blev deporteret fra Bulgarien til koncentrationslejren Treblinka.

Beckerle påstår, at han intet vidste om formålet med reporterierne, mens anklagemyndigheden foreholder ham, at de interne efterretninger fra udenrigsministeriet i Berlin til de tyske ambassader i udlandet også indeholdt oplysninger om jødeforfølgelser.

Hvem kan nu bedst udtale sig herom? Efter forsvarrets mening kan den nuværende vesttyske kansler, som i 1943 ikke blot var stedfortrædende referatsleder i den radiopolitiske afdeling i von Ribbentrops udenrigsministerium samt dermed ministeriets forbindelsesmand til propagandaminister Joseph Goebbels, men tillige havde til opgave at følge den fjendtlige propaganda og koordinere de afdelingers arbejde, som beskæftigede sig hermed.

4/4

STALIN-TIDENS POLITISKE FANGER HAVDE INGEN CHANCE

PRAG. Den tjekkoslovakiske justitsminister, Alois Nauman, afslørede i går, at de berygtede politiske processer i hans land foregik uden om loven og det normale retsmaskineri — og blev dirigeret af et særligt udvalg i partiets centralkomité, den såkaldte „Afdeling 8“. Under en høring i dag i nationalforsamlingens retsudvalg erklærede han lige ud, at han ofte slet ikke blev informeret om de politiske retssager eller om rehabiliteringen af de uskyldigt dømte. Alois Naumans erklæring vakte stor opsigt i landet på trods af de mange afsløringer, der i den sidste tid har kastet lys over den stalinistiske æras mærkelige form for justits. Det er første gang, at en justitsminister i et socialistisk land har fremsat en sådan erklæring.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Henvendelser om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, Horsens.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Smakkegårdsvej 17, Gentofte.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. Skolen: 10 54 21. Privat: 10 41 28.

Den øvrige bestyrelse består af:

Skrådermester Jacob Brandt,
Ørnevej 63, NV.

Afd.chef, civilingeniør Mogens Dyre,
Gilbækhus, Gildbro pr. Nordborg.

Overpostbud E. Holger Grome,
Byvej, Maglebylille, Kastруп.

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtåsvej 6, Hellerup.

Seminarierektor, cand. mag.
Paul Holt, Præstevangsvej 35,
8210 Aarhus V.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorff-
lund allé 80, Charlottenlund.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Civiloverpolitibetjent S. Julsgård Lar-
sen, Boeslundevej 1, Brh.

Arkitekt Ove Ch. Lembcke, Brødre-
gade 192, Randers.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18,
Århus C.

Kontorchef O. Olesen, Leonorasvej 8,
Hasseris, Aalborg.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Sognepræst Poul Riis, Præstegården,
Herrestrædet, 4200 Slagelse.

KEGNÆS

KH's feriehjem ved Flensborg Fjord stadig et eftertragtet feriested

Også i år har mange ønsket at holde ferie med familien i Kammeraternes Hjælpefonds feriehjem på Kegnæs syd for Sønderborg og ud mod Flensborg Fjord.

Der er søgt ialt for 30 uger eller næsten 8 måneder. Mange har søgt i skolernes ferietid, og det har derfor været nødvendigt at give de familier, der har skolesøgende børn, en fortrinsstilling, især hvis de ikke har været på Kegnæs-ferie før.

Den fordeling, der er foretaget, er hurtigt efter ansøgningsfristens udløb tilsendt alle ansøgerne. Planen viser, at feriehjemmet er optaget fra 6. april til 7. september, dog således at det er ledigt i ugen fra 10. til 17. august.

14 familier vil på denne måde holde ferie på Kegnæs.

Alle henvendelser om feriehjemmet rettes til skoleinspektør Johannes Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV.

Bladet PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 11 numre årligt.

Ved bestilling af abonnement benyttes girokonto nr. 780.

Annoncer.

Ekspedition, abonnements- og annonce-afdeling: Tagensvej 85 E, København N, TAgA 8502 (kontortid 10-12, lørdag lukket).

Ved indbetaling for annoncer benyttes girokonto nr. 55538.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Skolen: 10 54 21. Privat: 10 41 28.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri
Ringsted

Næste nummer udkommer
ca. 25. juni

INDHOLD:

Vennemøder	83
Tanker på en 4. maj-dag	85
De erhvervshæmmede	87
50 - 50 - 70	87 og 100
4. maj - her og der	91
Neuengamme	93
Danmark i Auschwitz	99
Bøger	100
Dagbogen	100

VENNEMØDER

4. maj dagen er for den unge generation et fjernere og fjernere begreb, og vi bør omforme dagens vennemøder til åbne arrangementer

Befrielsesdagen og dens placering i befolkningen har været genstand for behandling i flere blade.

Berlingske og Vestkysten har bragt en del udtalelser fra folk i forskellige aldre. Bladet Ungdom og Idræt har bearbejdet et materiale ud fra 20 adspurgte, og Frederiksborg Amtsavis har skrevet en leder om emnet.

Hertil må føjes, at alle dagblade naturligvis har bragt nyhedsstoffet om såvel 4. som 5. maj.

Berlingskes rundspørge giver til resultat, at kun hveranden dansker kan huske befrielsesdagen.

Dette er nu heller ikke så sært, eftersom halvdelen af Danmarks befolkning er under 32 år og således var højst 9 år gammel, da nazisternes kapitulation gjorde ende på de fem forbandede år.

For den anden halvdel af befolkningen vil ordet og begrebet 4. maj så længe, de lever, fremkalde erindringen om dyb glæde og en usigelig lettelse. Man vil tænke på vajende flag, oplyste vinduer, medmennesker, der var glade, nogle endog ellevilde.

Glæden i byen var overstadig, folk sad på taget af sporvognene, og selv ordensmagten deltog i jubelen og til lod alle udskejelser.

Folk snakkede, råbte til hinanden. Man snakkede også med folk, man ikke kendte det mindste til, for alle var i dette øjeblik een stor familie. Mange løb rundt med flag i hånden. Alle festede.

Materialet i ugebladet „Ungdom og Idræt“ stammer fra en undersø-

gelse, bladets redaktør har foretaget blandt en gruppe unge — ialt 20 — i alderen 15—18 år på en ungdomsskole.

Kun 9 af de 20 vidste, hvornår Danmark blev befriet, og kun 14 af de 20 adspurgte vidste, at Danmark blev besat den 9. april 1940.

Ni skrev, at Danmarks befrielsesdag var 4. eller 5. maj 1945, mens 6 måtte opgive, og de fem gættede på forskellige datoer i 1945, men alle havde dog årstallet rigtigt.

En enkelt lader Hilmar Baunsgaard være statsminister i Danmark den 9. april 1940, og kun 6 af dem vidste, at det var Stauning, mens de resterende 13 måtte undlade at svare.

Atten vidste ikke, hvilket parti der var på tyskerne side. En enkelt skriver nazisterne, mens en anden mener, at det var folkesocialisterne.

Berlingske får hos 9 ikke helt unge at vide, at de aldrig glemmer den dag. Det kan være ret oplysende at oplyse om de enkeltes alder.

1 — 35, 1 — 45, 1 — 50, 1 — 55, 1 — 60, 1 — 65, 1 — 70, 1 — 75 og een 94 år.

Det er velgørende, at emnet stadig behandles, og det behandles jo i dagbladene udelukkende fordi, redaktionerne anser emnet for at være godt stof.

For folk i modstandsbevægelsens rækker bør undersøgelserne være en opfordring til at gøre 4.-maj arrangementerne åbne, offentlige.

Tiden er inde til, at man afstår fra at lave vennemøder den dag ude i det fri. Altså: Luk dørene op!

**SØREN ABRAHAMSEN
& H. P. NIELSEN**
Fiskergade 1 - Aarhus

OKKELS W. LINDHARDT
Murermester
Bellisvænget 12 - Hanstholm

**DANSK JERN-
& EMAILLEINDUSTRI**
Herningvej 102 - Silkeborg

**VÆRN OM
NATUREN!**
J. N. S.

MARCIA A/S
Nørre Aaby

S. B. LANGHOLT
Vodskov
Telefon 14 06 11

BAADH & WINTHERS EFTF. A/S
Købmagergade 45
København K.

E. LORENTZEN
Gesten

Tanker på en 4. maj-dag

En tidligere kz-fange standser op på 4. maj-dagen og fortæller de unge af i dag, hvorfor vi bliver ved med at markere denne dag

— Af Erik W. Beermann, formand for Dachau-Klubben

I dag for 23 år siden, da lysene igen blev tændt i Danmark og det meste af Europa, åndede verden lettet op efter 5 års mareridt, og millioner af fanger i Hitlers KZ-lejre blev igen til mennesker.

Mange unge af i dag har spurgt mig, hvorfor vi gamle KZ-fanger bliver ved at holde vore mindedage, og om det ikke er en form for navlebeskuelse, at vi bliver ved med at holde liv i noget, der efter deres mening var forbi. Det vil jeg gerne svare på i dag.

Livet kan være en hård skole, lejrene var en endnu hårdere skole. Der lærte vi mange ting om mennesker, gode ting og onde ting, og vi lærte en form for fællesskab udover alle grænser.

★ Vi, der kom hjem, har fået livet foræret for anden gang

Det er ikke sædvanligt, at man dagligt glæder sig over at være i live, men den tanke kom ofte frem dernede, når man så stærke, livskraftige mænd bukke under. Dødens høst foregik helt uden at være påvirket af logiske årsager. Dette virkede så stærkt på mig, at jeg ofte har tænkt på, at vi, der kom hjem, har fået livet foræret for anden gang.

Det er rigtigt, at man kan sige, at vi, der slap vel igennem lejropholdet, har lært meget, og alligevel vil ingen tidligere KZ-fange sige, at nogle kunne have godt af at prøve noget sådant, for det er en kendsgerning, der ikke må glemmes, at mange, alt for mange, ikke slap raske igennem det fysiske, og ingen kender antallet på dem, der psykisk bærer på en lidelse, de aldrig slipper af med.

★ At slå bremserne i

De hårde livsvilkår i lejrene gjorde os følelseskolde; det var et værn mod det, vi oplevede, at slå bremserne i og lukke af for vore følelser, men det var menneskeligt uværdigt.

I dag kan man ikke forstå, at man har kunnet se på, at mennesker blev udtaget til gaskamre eller hængning, blive torteret med knippelslag og meget an-

det, uden at man reagerede, men sådan var det, når man var kommet i lejrsystemets magt, — vi blev onde.

Vilkårene bragte os i den situation, at vi som danske kunne sidde med en Røde Kors-pakke og spise, medens sultne så til. At dele med 30.000 sultne ville være helt uden fornuft, men det var en usund situation at være bragt i, at være den rige mand, omgivet af 1.000 Lazarus'er — der så vi os selv, åndeligt afklædt som følge af lejrsystemets ondskab.

Mennesker, der sulter, kan bringes til at stjæle. I den forbindelse tænker jeg ikke på, at der blev stjålet fra tyskernes depoter, — det var af fangerne moralsk godkendt, — det var at „organisere“, men at stjæle brød fra en kammerat, det var at stjæle hans liv.

Vi har alle oplevet, at kammerater fra den ene eller anden nation, som under normale forhold ikke kunne tænke sig at røre andres ejendom, stjæle mad fra deres kammerater. Det hører til de mørke oplevelser at se mennesker mar-

tret af livet i lejrene, hvis vilje helt var lænket til maven.

Derfor siger jeg til den ungdom, der ikke forstår os: Vi mødes for at mindes vore kammerater, der døde for en meningsløs ondskab, skabt af en ond politik.

Vi mødes for at blive ved med at kæmpe mod nazisme og fascisme, hvor den end dukker op, og at den eksisterer den dag i dag, det er en realitet, som vi må erkende.

★ Ikke glemme, men tilgive

Vi mødes — ikke for at prædike had mod den tyske nation — tværtimod, for hadet var det, der holdt liv i det system, der trivedes i en koncentrations-lejr. Vi mødes for at tilgive.

Og sidst, men ikke mindst, vi mødes for ikke at glemme og for at få andre til ikke at glemme. Det er en hellig pligt mod de millioner, der døde i tyske kz-lejre.

Derfor vedkommer vore mindedage ungdommen af i dag, det er dem, der sidst af alle må glemme det, der skete dengang. Det er ungdommen af i dag, der skal føre vor kamp videre mod vold, terror og racehad. Og jeg har et stort ønske i dag, — at den generation, der kommer efter os, må opleve det, vi alle higer efter, — fred og forståelse mellem alle folkeslag.

Mindepladerne i Ryvangen under pergolaen for de halvandet hundrede danskere, der er meldt savnet, var i et voldsomt stort antal glemt af de pårørende 4. maj aftenen.

**SPAREKASSEN
FOR DET SYDLIGE ALS**
Tandslet

HELGE POULSEN
Købmand
Nymølle pr. Lyngø

BOGTRYKKERGAARDEN A/S
Kirkegade 11, Struer
Tlf. (07) 85 11 33

AAGE FRIIS
Herreekviperer
Møllergade 37 - Svendborg

H. O. CHRISTIANSEN
Farvehandel
Vestergade 30 - Stubbekøbing

AXIS
Kjolefabrik
Fyensgade 30 - Herning

ERIK POULSEN
Brød — Kager — Konfekturer
IS
Jægerspris

**SKÆVINGE MODEL-
& MASKINSNEDKERI**
Skævinge

**STRØBY
INSTALLATIONSFORRETNING**
Strøby

**PLOV FABRIKKEN
SKJOLD A/S**
Lind pr. Herning

WASSBERG
FARVEHANDLEREN I SKOVSHOVED
Strandvejen 232
Ordrup 4000 - 4001

A. K. JENSEN
Murermester
Nygade 38 - Aakirkeby

**NORDISK
BROWN
BOVERI A/S**
Vester Farimagsgade 7 - Kbh. V.

KNUD SMITH
Købmand
Holmegade 11 - Ulfborg

**J. L. MØLLER'S
MØBELFABRIK**
Oddervej 202 - Aarhus

**SØNDERMARK'S
MØBELFABRIK I/S**
Gl. Kongevej 16-18, Tarm

**HADERSLEV BANK
AKTIESELSKAB**
Byens og egnens ÆLDSTE BANK

**HØJ PETERSEN &
ARNE JENSEN A/S**
Bogtrykkeri
Struensegade 7-9, København N.

**M. NIELSEN'S
TØMMERHANDEL**
Stationsvej 1 - Tarm

**GULF
SERVICE STATION**
Triangeln, Haslev

S. PORUP
Nr. Nissum

4. MAJ I MINDELUNDEN

Henning Elbirk sang med Danmarks Radios Drengekor. På grund af regnvejret havde drengene frakker på. — Deres sang var betagende.

Ritzaus Bureau ringede sent på aftenen og spurgte, om arrangementet i Ryvangen blev gennemført, trods regnvejret.

Jeg måtte svare, at det blev det da rigtignok, for vil man skabe højtid i Ryvangen den 4. maj, må man tage det vejr, det nu engang falder ind med.

Tidligt på aftenen blev blomsterne trods silende regn lagt på hver enkelt grav og ved hver enkelt mindeplade under pergolaen.

Forbløffende mange under pergolaen var glemt, og buketten fra KH skabte ligesom balance. Nu var ingen glemt.

Concord blæste koralen og nationale melodier. De afkortede deres medvirken noget, da regnen truede med at ødelægge noderne.

Som noget nyt sang Henning Elbirk med drengekoret fra Radiohuset. Udvalget af sange var vældig godt, udførelsen i topklasse og synet af drengeflokken, der frit og frejdigt sang af hjertens lyst i et kor, der var gennemsyret af kultiveret disciplin, var i sig selv en oplevelse.

Af hensyn til drengekorets medvirken var der opstillet højtaleranlæg, der fungerede fint.

Hvor mange der var? Fra kl. 18 til 22 var der mellem 15 og 20.000, og det var mange i betragtning af

vejret — og så var det jo også en lørdag aften.

— Det er de 15.000—20.000, der er her i aften, vi er interesserede i, sagde en af dem, der lagde blomster fra en gruppe. (Han tænkte på, at disse viser en særlig interesse).

— Vi er interesserede i alle i dag — lød mit svar.

Og det mener jeg, forstået på den måde, at vi ønsker, at alle skal vide besked, så alle har forudsætningerne for at tage et standpunkt.

F-k.

De erhvervshæmmede

Foreningens bestyrelse har konstitueret sig som følger:

Formand: Arnold Grumløse, Rønnebørvej 19^a, København NV., tlf. 10 32 42.

Næstformand: Aksel Andersen, Camilla Niensensvej 28 st. th., F., tlf. 71 19 79.

Kasserer: Oscar Hefty Jensen, Hillerødgade 40³, København N., tlf. 34 80 91.

Sekretær: Alfred Senn, Vinkelager 26³, Vanløse, tlf. 71 47 43.

Bestyrelsesmedlemmer: (æresmedlem) Svend Wagner, Hemming Theisen, Alberti Hansen, Johan F. Sørensø, Adolf Hansen.

Din disposition . . . ikke din position, bestemmer din lykke.

En ungkarl er en mand, som kan komme ud af sin seng til begge sider.

Den bil, du skal passe på, er den bag den, der kører foran.

Den, som undersøger meget, lærer meget.

- 50 -

Chefen for teknisk forskning på Danfoss, civilingeniør Mogens Dyre, Havnbjerg pr. Nordborg, fyldte 50 år den 23. april. Mogens Dyre har en helt utraditionel baggrund for sit nuværende virke som en dynamisk industriel forsker, både på det teoretiske plan som anerkendt lektor vedrørende teknisk management og som højt estimeret praktiker i Danfoss' forskningsafdeling.

Dyre er født på Frederiksberg, og efter sin studentereksamen tog han adgangseksamen til officersskolen og Polyteknisk Læreanstalt. Han blev fast officer, først som premierløjtnant i 1940, kaptajn løjtnant også i 1940 og som major i 1949. Samme år våbeningeniør fra Forsvarsakademiet (ligestillet med civilingeniør). Fra 1949 til 1955 gjorde han tjeneste i hærens tekniske korps. I denne periode var han bl.a. chef for elektroniksektionen samt tilknyttet forsvarrets forskningsråd.

I 1956 — for 12 år siden — sluttede den militære karriere, og Mogens Dyre blev ansat på Danfoss. I 1957 blev han leder af virksomhedens el-laboratorium og chef for forsøgsafdelingen indtil 1960, hvor han blev personlig assistent for konstruktionsdirektøren. I 1964 blev han chef for forskningsafdelingen.

Mogens Dyre er medlem af bestyrelsen for Kammeratrenes Hjælpefond. Han har siddet i Frøslev og i Neuengamme.

**STØT KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND'S
ARBEJDE!**
S. D.

**A/S VESTFYNS
ELFORSYNING**
Østergade 38 - Assens

**KLOSTER MØLLE
& VILHOLT A/S**
Voerladegård pr.
Skanderborg

I/S SVEN JACOBSEN
Konfektionsfabrik
Næstved

FREDE BUUR-ANDERSEN
Tømremester
Th. Nielsensgade 25 - Herning

POUL BOE
Thisted

**ASSERBOHUS
KOSTSKOLE**
Liseleje pr. Frederiksværk

MØBEL-GAARDEN
Jernbanegade 11
Sønderborg

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND
er raske kammeraters
hjælp til de syge
A. R. - Ikast

K. BRAMMER'S EFTF.
Boghandel
Stengade 10 - Helsingør

LYNGBYGAARD
Boeslunde

**DEN DANSKE
LANDMANDSBANK**
Torvet 18 - Esbjerg

B. KOFOED
Rønne

**TØNDER
BEGRAVELSESFORRETNING**
Nørregade 1 - Tønder

JENS ROHDE
Tømremester
Chr. X's vej 62 - Viby J.

Fangestævnet på Als

70 tidligere fanger samlet 10.—12. maj til det årlige stævne

Fanevagten foran „Tårnet“ i den tidl. Frøslevlej, hvor der nu indrettes mindestue.

Den første, der mødte én i døren til hovedbygningen, var Johanne Hansen. Hun stod på trappen og holdt sig i rebet til klokken, og vi fik den første varme velkomst. Så gik vi ind til stævnekontoret for at få anvist en soveplads og udleveret stævnemærket. Til Johanne lod klokken lyde, var der nok af gamle kendinge og enkelte nye ansigter, der skulle hilse på, og så over til frokosten, stævnet var i gang.

Arkitekt Andresen bød velkommen. Han fortalte bl.a., at vi var en flok sløve padder, der ikke kunne sørge for at melde os i tide, men rolig regnede med, at der selvsagt var plads til os, selv om vi kom uden tilmelding — det var der også.

Efter frokosten kørte vi til Sønderborg Slot, hvor mesumsinspektøren levende fortalte os om samlings fra de fem år. Det er den største uden for Frihedsmuseet.

Sønderjyds kaffebord

Om bord i M/S „Dybbøl“ nød vi vor aftensmad m.m.m. under en dejlig tur på Flensborg Fjord. På Husholdningsskolen var det store sønderjydske kaffebord stillet op, og vi hyggede os. Sylvia Salvesen fremsagde digte og fortalte H. C. Andersen på klingende norsk, og vi sang. Alvor var der ikke megen plads til denne aften. Lørdag startede vi og kørte først til Sønderborg, og vi fortsatte til Gråsten. Lektor J. Barfod talte ved Paludan Müllers mindesmærke, og der blev lagt en krans fra den norske forening og en fra den danske. Ved mindesmærket i Krusaa for gendarmene talte formanden for gendarmene; ved det norske mindesmærke for Bernadotte talte advokat Jaran Aas, Oslo.

Aas fortalte bl.a. om første gang, han hørte om Bernadottes forestående besøg i lejrene og om, hvordan Bernadotte ikke lod sig holde tilbage af tyskerne, men gik gennem hele lejren for at finde

alle nordmændene. Ved det danske mindesmærke talte arkitekt O. Lembcke, der sluttede med at sige, at Bernadotte levede efter Baden-Powells ord: „Går vi fremad, så dør vi, går vi tilbage, så dør vi, lad os hellere gå fremad og dø“. Ved alle tre steder blev der lagt en norsk og en dansk krans.

. . . her var 6000 interneret

I Frøslevlejren samledes vi ved stenen for Preben Andersen. Lembcke talte og sagde bl.a.: „Det er mærkeligt at tænke på, at der i denne lejr, hvor der har været over 6000, imellem os skal være 2, der har været stærkt berørt af det, der skete her den 11. september 44.

Jeg selv boede sammen med Preben og var med til den 7. at organisere, så vi kunne fejre hans 18 års fødselsdag. Jeg husker, hvor han var optaget af sin fremtid, om han fik brev fra sin pige, og alt det, en ung mand er optaget af“. Arkitekt Andresen, der var med til at bære ham ind i sygebarakken, sagde bl.a.: „Dette meningsløse mord af en skydegalt måtte gøre sit til, at vi arbejdede for, at den slags tilstande ikke skulle opstå igen.“

I Ladelund (syd for grænsen) talte redaktør O. Rikhof, Århus, ved mindesmærket om det, der var sket. (Beretningen er bragt flere gange i Pigtraad).

Vi fik frokost på Ladelund kro, og stedets præst fortalte mere om den kontakt, der er opstået mellem de to bysamfund, Putten og Ladelund.

Efter en kort proviantering kørte vi tilbage til Danmark. Ved tolden måtte vi efterlade den ene bus, der havde mistet sine to gear, baggearet havde den ikke haft med hjemme fra, så passagererne i denne bus fik en tur til Tønder med en fart af ca. 6 km i timen.

Aftenen stod i festmiddagens tegn og med nogen forsinkelse. Den skyldtes dels udflugten til Tønder, dels at der kom ca. 20 flere, end der var regnet med. Men vi fik alle plads, og med Beer-mann som toastmaster gled suppe, steg og dessert ned.

Indbydelse til Norge 1969

Tidligere „lejrældste“, generalmajor Digman mindedes i sin tale meget fra tiden i lejren, fortalte om Nikolajsen, om hans sunde, danske indstilling, om

(fortsættes side 91)

**CARL B. CHRISTIANSEN
& CO. A/S**

Landlystvej 38
Telefon 75 11 83 - 75 02 89
Vandfast slibepapir
Slibebånd og
sliberondeller
til alle formål

TAGE TRABJERG

Tandhjulsfabrik
Finlandsgade 31 - Aarhus

M. PALLUDANS EFTF.

Katrinegade 23 - Tlf. (055) 2 04 25
Kolding

STRANDGAARDS RUTEBILER

Brabrand—Aarhus
Tlf. (06) 26 01 91 - 26 01 93

TH. LAWAETZ

Foto — Kino
Nørreport 14 - Aabenraa

A. HONORE & SØN

Isenkram
Andrupsgade 2 - Lemvig

ASSENS

SKOVPAVILLON
Assens - Tlf. Assens 49

**DANSK
HYDRAULIK INDUSTRI A/S**

Strandhuse - Juelsminde

RYØ A/S

Ingeniørfirma
Nytovr 14 - Aalborg

HOTEL KRAGELUND

Højbjerg

H. C. JACOBSEN

Tømrermester
Søndergade 14 - Horsens

POUL MADSEN

Tømrer- & snedkermester
Bovvej 1—3, Padborg

**TOBIESEN'S
PAPIRHANDEL**
Kongensgade 47 - Esbjerg

TAGE ANDERSEN

Malermester
Øster Tørslev

GEORG ENGELL

Sportsartikler
Østergade 3 - Nykøbing Falster

S. MØLLGAARD

Ruds-Vedby

**VÆRN OM
NATUREN**

N. P. - København

GREGERS PETERSEN A/S

Trælast
Bygningsartikler
Aarhus Nordhavn - Aarhus

**BISPEBJERG
LIGKISTEMAGASIN**
Tagensvej 175 - N.V.

**STØT KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND'S
ARBEJDE**

B. F. - Nakskov

J. CHRISTENSEN

Taastrup

J. HENRIKSEN

Købmand
Stoholm

M. LANDROCH

Thorsgade 8 - Ikast

KR. RISUM

Borbjerg pr. Holstebro

GA I KIRKE!
A. H. H.

KNUD LOUS
St. Kongensgade 110 E
København K.

**DANSK
HANDELSBLAD**
Fenrisvej 11 - Aabyhøj

**VÆRN
OM NATUREN!**
W. S. - Gram

AA. ØRUM
Poul Andersensvej 14
Holstebro

E. EILERTSEN
Struer

**K. HAGENS
FJEDERFABRIK A/S**
Dronning Olgasvej 23 - F.

**J. ANDERSKOUV &
A. T. THOMSEN**
Raadg. ingeniører
Herning - Esbjerg - Kolding

B. JOHANNSEN
Trikotagehandler
Houmeden 12 - Randers

DANSK VANDRELAUG
Vesterbrogade 35
København V.

H. J. SIMONSEN & CO.
St. Kongensgade 63 A
København K.

J. C. NIELSEN
Rammefabrik
Nansensgade 6 - Horsens

4. maj her og der -

I fortsættelse af lederen side 83 begynder vi i dette nummer en omtale af 4. maj arrangementer ud over landet.

Preben Andersen og om meget andet. Senere talte Lembcke for den anden af aftenens æresgæster, baronesse Vedel Vedelsborg om hendes indsats, da de hvide busser vendte hjem. Advokat Jorran Aas takkede for, at man nu helt regnede nordmændene med i sammenslutningen og indbød til fangestævne i Oslo næste år i pinsen (Norges nationaldag lørdag den 17. maj m.v.).

Præsten fra Ladelund fortalte lidt om demonstrationerne i Bonn mod undtagelseslovene, og endelig havde Andresen ordet, eller rettere, da han havde mistet mælet, hyldede han i en sang vore damer, vi prøvede sangen på to melodier. Klokken blev mange, inden de sidste gik i seng, fuglene var begyndt at fløjte.

Søndag kørte man en tur til Dybbøl for at besøge skanserne. Også her blev der nedlagt kranser.

Frokosten og afskeden sluttede med takketal, og et vellykket stævne var slut. CH

☆

Det kan nævnes, at Randers-Afdelingen havde sørget for nordmændenes og enkelte århusianeres transport fra Århus til stævnet og retur.

Tony Grae: Giv os en dag (Etna Forlag, 187 sider).

Forfatteren, der er tegner, giver her i „jeg-form“ en levnedsskildring af en, der vokser op under særdeles fattige, ja proletaragtige forhold i København og til sidst kommer i koncentrationslejr.

Bogen består af en række små stykker, glimt fra vedkommendes liv og tanker derom, men ofte uden megen sammenhæng.

Først når man hen i bogens sidste trediedel kommer ind på illegalt arbejde og derpå følgende fængsling og deportation, er der mulighed for, at den vil kunne interessere nogle af Pigtråds læsere. Bogen ender med rygten om, at alle danske skal væk fra koncentrationslejrene; selve hjemturen hører man intet om. Kort før slutningen kommer den sætning, som har givet bogen titel: „Giv os en dag! Een eneste dag, hvor vi kan samle kræfter til den sidste tårn.“

Bogen er skrevet i en sjusket stil (som eksempel side 7: „På fabrikken bag den høje mur var fuld af rotter“). Tillige er der navnlig i den første del af bogen mange latrinære ord, megen usædelighed og megen druk, som alt sammen virker yderst kedsommeligt.

R. PRYTZ

Bornholm

BÅLFEST I SIMBLEGÅRDSBAKKERNE

Trods koldt, blæsende bygevejr deltog også i år mange i hjemmевærnskompagni „Hasle“'s smukke 4. maj-fest.

Som sædvanlig blev der indledt med gudstjeneste i Klemens Kirke, der var smukt pyntet med pinseliljer, bøgegrene og levende lys. Områdets spejdere, FDF'ere og hjemmевærnet deltog med deres faner i gudstjenesten.

Den sidste salme, der blev sunget, var „Altid frejdig, når du går“, den salme, der under besættelsen for mange fik en ganske særlig betydning.

Efter gudstjenesten gik et fakkeltog fra præstegården til Simblegårdsbakkerne med spejdere og FDF'ere som fakkeltænder. Allerede på lang afstand så man det lysende: 4. MAJ på luftmeldetårnet, og det var glædeligt at bemærke, at det i år stod på alle fire sider af tårnet, så det kunne ses, lige meget fra hvilken side, man kom til bakkerne.

Kompagnichef, boghandler Søren Andersen bød velkommen til Simblegårdsbakkerne og gav, da bålet var tændt, ordet til årets båltaler, Bornholms kommandant, oberst N. E. Leschly.

Efter båltalen sang man igen modstandsbevægelsens salme, inden retræten blæstes af medlemmer af Bornholms Værns tambourkorps, der også havde anført fakkeltoget.

Esbjerg

MODSTANDSKAMPEN SKAL IKKE BAGATELLISERES

Frode Jakobsen og
commander Hollingworth talte
i Esbjerg

Med meget kort varsel lykkedes det for arrangørerne af 4. maj-fest-

lighederne i Esbjerg lørdag aften at flytte det store program inden-dørs. Regnen silede ned, og man fandt det ikke forsvarligt at lade orkestrene optræde udendørs på stadions bane. Stadionhallen viste sig imidlertid at være en udmærket ramme om en fest af denne art. Kun nogle enkelte programpunkter måtte udgå, deriblandt planen om at tænde stearinlys.

Festlighederne begyndte med ungdomskorpsets march gennem byen. De blev sendt af sted fra Byparken, hvor sognepræst K. Brask talte og lyste velsignelsen. Ved ankomsten til Stadionhallen, hvor The Gordon Highlanders i mellemtiden havde underholdt publikum, blev fanerne ført ind med hjemmевærnsdistriktets store orkester i spidsen.

Borgmester Henning Rasmussen bød velkommen til de mange, der havde trodset regnvejret, og specielt rettede han en velkomst til aftenens to talere, fhv. minister og tidligere medlem af Danmarks Frihedsråd Frode Jakobsen, og commander Hollingworth, den britiske officer, der varetog forbindelsen med modstandsbevægelsen under krigen.

Frode Jakobsen udtalte bl.a.: — For 22. gang fejrer vi nu 4. maj. Det er naturligt, at dette spørgsmål melder sig: Har vi stadig noget at sige i den forbindelse? Kan vi undgå at gentage os selv? Verden er jo en helt anden i dag, og problemerne er af en anden karakter. Burde vi ikke hellere tie stille?

Jeg tror det ikke. Der er stadig behov for at minde om det, modstandsbevægelsen stod for.

En professor ved Danmarks Lærerhøjskole (Roar Skovmand, red.) har for nylig hævdet, at nutidens skolebøger overdimensionerer modstandsbevægelsens kamp, så skolebørnene får et helt forkert indtryk af de faktiske forhold under besæt-

P. PEDERSEN Blikkenslagermester Stationsvej 11, Vejby	KEMIKOHL Skolegade 14 - Skærbæk	RØNNE MISSIONSHOTEL Grønnegade 17—19, Rønne
SV. PEDERSEN Tømrermester Rønnebærvej 61 - Holte	HORSENS DAMPMØLLE A/S Møllegade 4 - Horsens	FREDERIKSBERG KAROSSEFABRIK Tlf. FA 374 Oprettning af autoskader
J. GOTFRED JENSEN A/S Aarhus	UHL'S BOGHANDEL Søborg Hovedgade 98 Søborg	ALFRED NEJSUM Aut. VW-forhandler Østergade 40 - Østervraa
ANDR. IPSEN Autolakereri Aakirkeby	E. VALBUM RASMUSSEN Blikkenslagermester Stenstuestræde 36 - Slagelse	KIBÆK BOGHANDEL Kibæk
SPAREKASSEN FOR CHRISTIANSFELD & OMEGN Christiansfeld	GØRLEV MATERIALHANDEL Knud Petersen Gørlev	SJØRRING MASKINFABRIK Sjørring
GURRE KØBMANDSHANDEL	RANDERS- ASFALT- & TJÆREFABRIK A/S	ANKER ELLESGAARD Købmand Ahrenfeldtsgade 2 - Frederikshavn
JENS GROULEFF Blikkenslagermester Mejlgade 26 - Aarhus	STØT KAMMERATERNES HJÆLPEFOND! A. N. - Odense	O. SANDBERG Guldbergsgade 29, København
VÆRN OM NATUREN! H.G.	HUMLEBÆK ISENKRAM Ny Strandvej 46 - Humlebæk	N. C. NIELSEN Vulkanisør Jægergaardsgade 103, Aarhus
J. MIKKELSEN Helsingør	GRAABRØDRE FARVEHANDEL Jernbanegade 6 - Odense	VIGGO SVENDSEN Urmager — Guldsmed OPTIK Tlf. Frederiksværk 201
EDDY JENSEN Manufakturhandler Vig	AAGE AXT ISENKRAM Rungstedvej 72 - Rungsted Kyst	POUL KRISTENSEN Farve - Linoleum - Tapet Ndr. Fasanvej 175 - F.
H. A. ZOBBE Auto-forretning Algade 36 - Gørlev	HARTVIG GRAVESEN A/S Manufaktur Storegade 15 - Tarm	I. H. OLSEN Tandteknik Algade 34 - Vordingborg
S. BRØDERSEN Frederiksborggade 10 København	D. P. K. København	LUNO MØBLER Volden 6 - Aarhus

telsen. Professoren peger på, at der i andre lande skete langt frygteligere ting — og endvidere, at det afgørende herhjemme var den indsats, der blev ydet af politikere og embedsmænd for at redde landet bedst muligt gennem de onde år.

Professoren har ret i, at der under krigen og også i dag skete langt værre ting, men den besættelse, hvis ophør vi i dag mindes, kom nu engang til os. Det var vor besættelse, det var os, der blev krævet et svar af.

De kæmpede vildere og også grusomme i Ukraine og Polen, men det er et underligt eksempel at pege på, når meningen er at fremhæve de kloge danske mænd, som gjorde alt for at holde igen, så det ikke skulle blive lige så vildt og blodigt i Danmark.

Stærkt bifald til Hollingworth

Commander Hollingworth begyndte sin tale på engelsk, men slog straks efter over i et så godt som fejlfrit dansk.

Hollingworth sluttede: I danske kunne nok have vundet friheden uden modstand. Men det ville have været en tom frihed. Det ville også have været en dyr frihed. I hvert fald ville den have kostet jer vort venskab.

Et stærkt bifald — aftenens kraftigste — hilste den britiske officers ord. Skotterne spillede BBCs kendingsmelodi „Prins Jørgens march“, hvorefter fanerne blev ført ud. Endnu nogle musikalske numre fulgte, inden der sluttedes af med „Kongernes konge“ og „Altid frejdig“.

Haderslev

LYSFEST MED TUSINDER AF LEVENDE LYS

Provo-elementer havde annonceret uroligheder under lysfesten på Haderslev kaserne 4. maj, men vejrguderne stod festens arrangører bi og dræbte enhver lyst til provokationer ved eftermiddagens styrtregn. Vejrguderne fortsatte deres sympatiaktion om aftenen, da regnen pludselig hørte op — og den store lysfest blev netop den betagende og

smukke højtidelighed, som man ventede.

Haderslev kaserne var oplyst af tusindvis af levende lys, i alle vinduerne, og foran kasernen ved den løvkransede talerstol flammede store bål.

Aftenens hovedtaler, indenrigsminister Poul Sørensen, understregede især Haderslevs indsats i modstandskampen.

— Det var Haderslev, der viste os vejen i kampen mod besættelsesmagten, sagde han bl. a. Det slag, der her blev rettet mod nazisterne, var et forbillede for det, der kom.

Lysfesten sluttede med den store tappenstreg, hvor soldater fra det britiske regiment Grenadier Guards ledte et storstilet fakkeltog gennem by og op til kasernen.

NEUENGAMME

Befrielsen

Ved Helligåndskirken talte
Frants Hvass, der er den
danser, der har set flest tyske
kz-lejre

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengammes møde den 20. april ved mindesmærket for den ukendte kz-lejre fange ved Helligåndskirken på 23 års dagen for de danske og norske fangers befrielse fra Neuengamme havde samlet stor tilslutning.

Landsforeningens formand, E. H. Grome, bød de mange deltagere velkommen og gav ordet til fhv. ambassadør Frants Hvass, der holdt følgende dybtfølte tale:

— Det er mig en stor ære, at Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme i år har udset mig til at sige et par ord ved mindesmærket for den ukendte Neuengammefange og gennem ham alle dem, der måtte bukke under dernede for svære lidelser og afsavn og aldrig kom hjem.

Selv hører jeg jo ikke til dem, der var indespærret i Neuengamme eller andre koncentrationslejre under disse lejres styre.

Jeg kan imidlertid sige, at vi, der

var udenfor, og som efter evne søgte at hjælpe og under Græv Bernadottes øverste ledelse hjemføre fangerne, fuldt og helt følte med dem, der under umenneskelige kår måtte tilbringe tiden indenfor pigtråden eller anden afspærring, udsat som de havde været for vold eller uret.

Få har måske som jeg set så mange koncentrationslejre og derigennem været vidne til den tilværelse, fangerne måtte underkaste sig. Der var — det skal siges — nogen forskel på de forskellige lejre. Enkelte — men alt er relativt — var bedre end andre, men mange bød på forhold, som kun kan betegnes som mere end slette, ja uden overdrivelse umenneskelige, hvortil kom usikkerheden om fremtiden.

Ville friheden komme, og ville fangerne kunne overleve, indtil pigtråden sprængtes, og turen kunne gå tilbage til Danmark?

Ved hvert besøg og hver forhandling var tankerne hos dem, der var i Neuengamme eller andre koncentrationslejres vold. Men, jeg siger en trøstende ting for os, der fik den opgave at søge at lempe vilkårene, at undersøge om og forhandle os til, at en hjemsendelse kunne finde sted, var det sammenhold, der var blandt de danske, og for den sags skyld også de norske, et forhold, der gjorde det største indtryk. Selv under de nævnte vilkår holdt man sammen og hjalp hinanden så godt, som forholdene gjorde det muligt.

Af politiembedsmænd, grænsegendarmer, ikke-politiske fanger og politiske fanger omkom mange hundrede danske i Tyskland, herunder også dem, der var i Stutthoflejren eller i Theresienstadt. Glemmes må ej heller dem, der fik mén fra opholdet i koncentrationslejrene.

Foran dette minde bøjer vi vore hoveder i sorg over alle dem, der for gerninger udført af ædle motiver eller ganske uden skyld af nogen art blev ført fra Danmark til koncentrationslejrene og ikke genså fædrelandet.

Herefter nedlagdes blomster og kranse ved monumentet, og forsamlingen sang sidste vers af „Altid frejdig . . .“.

NK.

**SPANGENBERG &
MADSEN A/S**
Gentoftevej 50
Gentofte

Gælder det moderne
butiksinventar og
vinduesudstyr, ring:
(01) 97 55 11
HINDSGAUL A/S
Måløv

**TH. LAURSEN'S
BOGTRYKKERI**
Jernbanegade 8 - Tønder

OMME & RASMUSSEN
Murermestre
Grønnegade 7 - Herning

**JOHAN & AXEL
HORNBECH A/S**
Frugtsaft

**DANSK JERN- &
EMAILLEINDUSTRI**
Herningvej 102
Silkeborg

A/S S. K.
Herning

ERLING HANSEN
Slagtermester
Gislinge

**NR. NISSUM
HØJSKOLE OG EFTERSKOLE**
Højskolen:
3 mdr. efterårskursus for unge piger.
Håndgerning (vævning, syning, stof-
tryk m.m.), kjolesyning og køkken-
skole + højskolefag.
5 mdr. vinterskole, fællesskole, høj-
skoleafd., landbrugsafd., forkursus
for sygeplejersker.
3 mdr. forårskursus, alm. højskole og
fortsætterkursus til videreuddannelse
på HF.
Efterskolen:
10 mdr. kursus fra sept.—juni.
8 mdr. kursus fra nov.—juni.
Fællesskole og adgang til statskon-
trollerede prøver efter lovene. I begge
skoleformer er der 8 timer valgfrie
fag: Idrætslederuddannelse, maskin-
skrivning, maskinlære, stoftryk, sprog
osv. Nærmere oplysninger gives. **Ths.**
Mogensen, forstander, tlf. (07) 833111
nr. 4.

NORMAL-TRYKKERIET
Siegfried Petersen & Søn
Øster Farimagsgade 16 B
Bogtryk — Offset
Bogbinderi

**STØT KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND!**
P. J. - Roskilde

CARL C. BIEHL Bogtrykkeri Slotsgade 15 - Graasten	RØDBY AUTO-SERVICE Østergade 45 - Rødby	PETER MØRCH Wichmandsgade 10 Odense
H. S. BETAK Malermester Juelsgade 13 - Juelsminde	A. E. LAURITSEN Urmager Skolegade 3 - Ans	SOPHUS E. JOHNSEN & CO. Skibshandel Havnegade 32 - Aarhus
HELMER JENSEN Murermester Skovse - Slagelse	N. OLSEN Malermester Banevej 38 - Sorø	VALD. RASMUSSEN Smedemester Tandrupvej 17 - Hornslet
FRYDENLUND BYGGEFORRETNING Haslevej 5 - Rønne	LOUIS POULSEN & CO. A/S Vejle	TH. FRYDENDAHL PETERSEN Købmand Hvide Sande pr. Ringkøbing
S. B. DEKORATION Nygaardsvvej 41 Esbjerg	POUL BRIX Manufaktur Amagerbrogade 67, København S.	P. HOVE Thisted
P. B. KJELGAARD'S FISKEEKSPORT A/S Løkken	FREDERIKSVÆRK BOGBINDERI Tscherningsgade 9 A - Frederiksværk	SCALA BIO Jernbanegade 2 Nykøbing Falster
TOMMERUP HØJSKOLE pr. Knarreborg Tlf. (09) 76 10 12	STØT KAMMERATERNES HJÆLPEFOND! S. & H. - København	BRÆDSTRUP TRÆLASHANDEL A/S
PALLISBJERG Ulfborg	HILDA HANSEN Boghandler Brogade 37 - Svendborg	P. F. CLEEMANN Skibsmægler Vikingshus Aabenraa
D. A. S. F. Skagen	VÆRN OM NATUREN! E. H. S. H.	MISSIONSHOTELLET Torvet 8 Ringkøbing
SORØ STOLEFABRIK A/S Sorø	JOH. AGERHOLM Isenkram Storegade 7 - Thisted	IRIS Blomsterforretning Kløvercentret - Sønderborg
DITLEV IDORN Skomagerforretning Gilleleje	D. T. POULSEN'S PLANTESKOLE Kelleris pr. Kvistgaard	K. RASMUSSEN Tobaksforretning Møllegade 10 - Svendborg

A/S SYDSJÆLLANDS JERN FORRETNING

»STÅLGÅRDEN« . NÆSTVED . TLF. 72 3300 . GIRO 6514

**K. NYEMANN
SKIVE**

M. CHRISTOPHERSEN
Isenkram
Jernbaneplassen 15
Lyngby

JOHS. JENSEN
Kildegaarden
Silkeborg

**DANSK
ANDELS
KULFORRETNING**
Raadhuspladsen 3 - Aarhus

»STRANDKROEN«
God mad - Hyggelige lokaler
Musik hver aften
4 bowlingbaner
Telefon Søndervig 2

**O. G. HØYER'S
MASKINFABRIK**
Finlandsgade 8 - Aarhus

**SELSØ LINDHOLM
GODSKONTOR**
Lindenberg pr.
Roskilde

LANGESKOV PLOVFABRIK A/S
LANGESKOV
FYN

V. GRUM-SCHWENSEN
Møllemosegaard
Allerød

F. A. F. S.
Odense

H. P. HANSEN
Malermester
Korsvejen - Faaborg

CABA
Thisted

**STØT KAMPEN
MOD KRÆFTEN**
AA. N. - København

**ESPERGÆRDE
CYKELFORRETNING**
Eig. Th. Christensen
Hj. af Havnevej og Strandvej
Espergærde

C. I. THUESEN'S EFTF.
Vestergade 18
København K.

POUL PEDERSEN
Skotøjsforretning
Bredgade - Kolind

EGON HANSEN
Smedemester
Ebdrup pr. Kolind

AXEL PETERSEN'S EFTF.
Bogbinderi
Volden 10-12, Aarhus

**ARBEJDERNES
FÆLLESBAGERI**
Nørregade 38 - Køge

H. ANDERSEN
Holbæk

**VÆRN OM DE
GAMLE I TRAFIKKEN!**
J. P.

**VÆRN OM
NATUREN!**
K. L. - Hobro

D. M. F.
København

**BO BEDRE MED
G. G. MØBLER**
Agerskov - Sønderjylland

**FREDERIKSBERG
PAKKASSEFABRIK**
Biblioteksvej 54 - Hvidovre

**HILL HOUSE
VASKERI**
Allerød

JOHS. HANSEN
Kolonial - Vine
Søndergade 50 - Brørup

N. DUE-PETERSEN & KRYGER
Elektroinstallatører
Gaasetorvet - Svendborg

MENSTRUP BAGERI
A. Christoffersen
Menstrup pr. Hyllinge

J. M. BIRKING & CO.
GUMMIVAREFABRIK A/S
Kirkebjerg Allé 31 - Glostrup
(01) 71 90 00

K. E. PETERSEN
Revisor
Næstved

P. LANKEN
Ewaldsgade 10
København

HARRY JØRGENSEN
Smedemester
Smidstrup pr. Gilleleje

ALS HUSHOLDNINGSSKOLE
Vollerup
Als

GILLELEJE
CYKELLAGER
Møllegade 6 - Gilleleje

STØT
KAMMERATERNES HJÆLPEFOND'S
ARBEJDE!
R. F. - Randers

Danmark i Auschwitz

50 danskere var med til at indvi den danske udstilling i Auschwitz om frihedskampen

- Af Jakob Jensen -

Den danske udstilling i Auschwitz. Fra venstre ses Sv. Wagner, Sverre Seehusen og Berthelsen (tidl. Neuengamme).
(Fotograf Ernst Saxtorph Jørgensen).

Den fællesrejse, som Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940—1945 havde arrangeret til Polen i forbindelse med indvielsen af den danske udstilling i Auschwitz, blev en stor succes.

Den var til tider lidt anstrengende, for det var jo en lang tur og et stort program, men det gik altsammen fint, og rejseudvalget fortjener stor ros for arrangementet. Ved stor velvilje og hjælp fra vore polske forbindelser var turens pris også særdeles rimelig.

★ 50 forventningsfulde deltagere

Turen startede den 24. april kl. 6 fra København, men da havde allerede mange af deltagerne fra provinsen en lang rejse bag sig. Det var 50 glade og forventningsfulde deltagere, der endte bussen. Næsten alle fangeforeninger var repræsenteret, og der var deltagere fra alle egne af landet, fra alle erhverv og i alle aldre, den ældste var 81 år, den yngste endnu ikke konfir-

meret. Endvidere var der 10 foreningsfaner med, noget der vakte opsigt de steder, hvor vi kom frem.

Torsdag aften blev vi indkvarteret på Grand Hotel Orbis i Warszawa. Fra fredag morgen var vi på en kort rundtur i Warszawa med besøg på Bymuseet, hvor der blev vist en film om Warszawa i 1945. Derefter var vi til reception hos den danske ambassadør Sandager Jepsen og frue sammen med en række fremtrædende repræsentanter for polsk kunst og kultur, ZBOWID, den polske fangeforening m. fl.

Ved sammenkomst i ZBOWIDs hovedkvarter blev gamle polsk-danske bekendtskaber genopfrisket og nye stiftet. Alle danske deltagere fik overrakt erindringsgaver.

★ De danske faner gjorde indtryk

Til kransenedlægningen ved monumentet for Warszawas faldne var der mødt mange af Warszawas borgere op for at

deltage i højtideligheden. Og den korte, enkle, men smukke ceremoni med de mange faner gjorde dybt indtryk på de tilstedeværende. Også ved mindesmærket for Warszawas Ghetto blev der lagt en krans under højtidelige former. Polsk presse, radio og TV viste overalt stor interesse for rejsen og dens formål.

Der blev endvidere tid til et kort besøg i det tidligere Gestapo-hovedkvarter. Kældrene står endnu som i 1945, og der er en særlig dystre og alvorlig stemning over dette „museum“. Vi ankom til Krakow sent om aftenen, og lørdag var fredag. Om aftenen indbød den lokale ZBOWID-afdeling til sammenkomst, og her oplevede vi igen den hjertevarme, som polakkerne altid mødte os med. Både i de officielle taler og i de kammeratlige samtaler kom ønsket om nærmere kontakt mellem vore lande og folk klart til udtryk.

Indvielsen i Auschwitz var fastsat til søndag kl. 11,00. Hovedtalen blev holdt af ministeren for kultur og mindesmærker, Janusz Wiczorek. Derefter talte den danske ambassadør Sandager Jepsen. På Frihedsmuseets vegne talte dr. Roussel, og som repræsentant for den danske fangesammenslutning Jørgen Barfod.

★ Den danske udstilling er anderledes!

Udstillingen blev nu åbnet og taget i øjesyn. For den, der har haft lejlighed til at se de andre landes permanente udstillinger i Auschwitz, er der en ting, der straks melder sig: Den danske udstilling er anderledes! Nøgtern, næsten beskeden, uden pral og propaganda, fiks, næsten modernistisk.

Hovedvægten er lagt på store fotografier, der viser typiske situationer fra modstandskampen i Danmark. Et stort Danmarkskort viser med lyssymboler, hvor der har været sabotage, nedkastningspladser, jernbanesabotage m. m. Ovenover fortæller en lysavis med polsk og engelsk tekst lidt om frihedskampen i Danmark. Knud Nellesens muselmandsskulptur udgør den kunstneriske udsmykning. Og midt på gulvet i en montre ligger et frihedskæmper-armbind. En værdig og levende udstilling, som Frihedsmuseet har ære af.

(Fortsættes i næste nr. af bladet)

- 50 -

Direktør Svenn Seehusen, København, fyldte 50 år den 17. maj.

Seehusen kendes af mange fra besættelsestiden fra sin virksomhed på KU's kontor. Han flygtede til Sverige og gjorde også herfra en indsats.

Efter befrielsen hjalp han dagbladet Information som salgschef. Derefter blev han propagandachef ved A/S Dagbladet Politiken og er nu direktør sammesteds.

Som formand for Frihedskampens Veteraner har han tilført foreningen fornyet aktivitet.

Han praktiserer fordragelighed i forhold til andre modstandsgrupper. Hans initiativer har hidtil været gode og er blevet påskønnet.

- 70 -

Direktør for rejsebureauet Danropa, pastor Kai Lænkholm, fyldte 26. april 70 år. Hans tidligere menigheder og hans mange venner mindedes i den anledning bl. a. hans indsats i frihedskampen under besættelsen. Han var dengang sognepræst ved Frederiksholms Kirke i Københavns sydvestkvarter. Han stod som leder af en militærgruppe, som blev optrævlet af tyskerne. Den 1. september 1944 blev han taget af Gestapo, torteret i Shellhuset og ført til de tyske koncentrationslejre Neuengamme og Dachau. Søndag d. 6. maj 1945, da Frederiksholms menighed holdt festgudstjeneste for befrielsen stod pastor Lænkholm atter foran alteret og på prædikestolen. I 1959 tog han imidlertid sin afsked på grund af svigtende helbred, og siden har han virket for rejsebureauet.

Pastor Lænkholm er født i København. Han blev student fra Østersøgades Gymnasium i 1917 og teologisk kandidat i 1923. Han var præst først ved Simeons Kirke på Nørrebro og siden i Vordingborg og i Nordborg på Als, før han i 1942 kom til Frederiksholm. Den danske

sag i Sydslesvig samt ungdomsorganisationerne har haft hans store interesse. Han blev formand for Dansk-nordisk Ungdomsforbund og næstformand i Dansk Ungdoms Fællesråd.

Bøger

Inge Deutschkron: BØRN I KONCENTRATIONSLEJRE (Schönberg)

Forfatterinden var korrespondent til et israelsk dagblad under Auschwitz-procesen i Frankfurt am Main, december 1963—august 1965. Hun har her samlet en betydelig række udtalelser og rapportuddrag, især fra denne proces og Eichmann-sagen, alle omhandlende, hvorledes børn blev mishandlet og myrdet i koncentrationslejre, ikke så sjældent medens mødre eller andre blev tvunget til at se på det.

Tillige indeholder bogen udover 116 sider gengivelse af et betydeligt antal tegninger og enkelte digte fra koncentrationslejrene. De fleste skyldes børn.

Bogen er særdeles værdifuld og bør især læses og studeres af alle de mange, der ønsker at glemme disse rædsler, som noget der kun vedrører fortiden. Man kan nu og da, selv blandt tidligere deltagere i modstandsbevægelsen træffe den opfattelse, at vi bare skal glemme. Men det bør ikke glemmes! Tværtimod bør der af hensyn til kommende slægter være mest muligt materiale tilgængeligt om de overvældende forbrydelser, som nazisterne havde ansvaret for. Ellers risikerer vi ellers vel snarere de kommende slægter, at man tilsidst benægter de utrolige forbrydelser, der fandt sted i stigende grad fra 1933—45. Thi sandheden er ilde hørt!

Er det ikke ejendommeligt, at man 300—400 år efter, at Shakespeare levede, i ramme alvor kan drøfte, om han overhovedet har skrevet de mange værker, der tillægges ham? I det 20. århundrede har vi gentagne gange oplevet, at man fra vidt forskellige sider har benægtet, at Jesus har levet. Vi kan f. eks. tænke på Georg Brandes, der skrev en hel bog herom. Eller vi kan tænke på, hvad der dóceres med lidenskab af historikere i Sovjetunionen (Børsen 29/12 1967). Hvad kan senere tider så ikke forvente med hensyn til kz-lejrene!

Bogen byder, som forfatterinden selv skriver, ikke på nogen behagelig læsning — tværtimod. Men den er **overordentlig nyttig.**

R. PRYTZ

Dagbogsblade

8/4.

FOR DUMME TIL STRAF

HAMBORG: I den anden hamborgske NS-proces ved nævningetinget blev i morges afsagt domme. Fem af de i alt 11 anklagede blev idømt tugthusstraffe på mellem otte og fem år. De blev fundet skyldig i delagtighed i massemord. Seks anklagede blev ganske vist fundet skyldige, men slap for straf, fordi de efter rettens skøn var primitive mennesker, der ikke havde kunnet erkende omfanget af deres forbrydelser.

De dømte er de to tidligere politihovedkommissærer Wolfgang Hoffmann (53) og Julius Wohlauf (54), der sammen med den tidligere reserveløjtnant Kurt Dreyer (58) fik otte års tugthus. Tidl. politi-overkommisær Anton Becker idømtes seks års tugthus, skrifttegner Heinrich Becker fem års tugthus.

23/4.

GESTAPOCHEF HOLDT SIG SKJULT I 16 ÅR

KIEL: I det tyske fjernsyn kunne man i aftes i nyhedsudsendelsen se en optagelse fra Kiel: En ældre mand kommer næsten løbende forbi fjernsynskameraet; han holder en dokumentmappe foran ansigtet og forsvinder hurtigt ud af synsfeltet. Det var den dramatiske indledning til retssagen mod den tidligere gestapochef i Kiel, fhv. regeringsråd Friedrich Schmidt-Schütte. Som tidligere omtalt står han nu for nævningetinget, sigtet for at have givet ordre til nedskydning af fire britiske flyverofficerer den 29. marts 1944, der var flygtet fra en fangelejr, men blev pågrebet, umiddelbart før de ved Flensburg nåede den danske grænse. Schmidt-Schütte „gik under jorden“, da Tyskland kapitulerede, og først i 1962 blev han fundet — efter at det østtyske fjernsyn havde gjort opmærksom på, at en mand ved navn Schütte, der boede i München, var identisk med den længe eftersøgte gestapochef . . .

Over for nævningetinget skildrede Schmidt-Schütte, der nu er 59 år, hvorledes han efter kapitulationen havde kunnet skjule sig. Først var han sammen med venner taget til Kappel, hvor han kaldte sig „Fritz Schwund“ og hævdede at have været en „lille soldat“. Det lykkedes ham at anskaffe sig falske papirer, og en kort overgang arbejdede han som jurist ved centralforvaltningen for havnevesen i Bremen. Telefonisk blev han underrettet om, at hans flugt-kammerater var blevet arresteret, og skyndsomst forsvandt Schmidt-Schütte. Han dukkede op i München som byggearbejder, blev godt to år senere ansat som kontormedhjælper i et forsikringselskab.